

מיזם ההתנדבות הישראלי הבין מגזרי

פורום מחקר ידע ומדידה, תאריך – 17.12.13

סיכום מפגש פורום

השתתפו:

פרופ' ליאת קוליק - יו"ר הפורום

ליאורה ארנון- רכזת הפורום

יניב קוממי - מכון דו-עת

ד"ר אהרן יורק – אוניברסיטת אריאל

מיטל זמיר – עמותת שמחה לילד

נורית קרקש - ינקלביץ' – עמותת צ.ב.ע

ד"ר ירון סוקולוב - המרכז ללימודים אקדמיים

משה גרומב- עמותת זינוק לדרך חדשה.

רונית בר- צוות מיזם

נעדרו:

יעקב אלמוג- עיריית מודיעין

נורית דוברין – הלמ"ס

שרה כהן - משרד העלייה קליטה

זיוית לינדר - המשרד להגנת הסביבה

אבי קמינסקי - איגוד מנהלי מחלקות החינוך

דנה שריר - בית איזי שפירא

מוטי זליקוביץ' – עמותת מלבב

סיגל פרידמן-גמליאלי - מכון לר, יד שרה

פרופ' יאיר עמיחי המבורגר- המרכז הבינתחומי הרצליה

ד"ר עוזי ששון - אוניברסיטת בן גוריון

מסמכים מצורפים:

1. המצגת שהוצגה במפגש – סקירה על נושא הפורום מחקרים בארץ ובעולם, ידע ומדידה.
2. חוברת לחברי/ות הפורום הכוללת מידע על המיזם והפורום, ציפיות מחברי הפורום ומידע מעודכן בנושא הפורום.
3. סקירת ספרות בנושא מדידה
4. דף קשר חברי/ות הפורום.

סוגיות שנדונו

פתיחה

- המפגש נפתח בברכות של פרופ' ליאת קוליק יושבת ראש הפורום, ליאורה ארנון רכזת הפורום, הגדירה את נושא, מטרת הפורום ואופן המפגש.
- נערך סבב הכרות בין משתתפי/ות הפורום. (מידע על הארגונים השותפים נמצא גם בחוברת הפורום)
- עדכונים: המשתתפים/ות עודכנו בשמות ותפקידים של שאר חברי/ות הפורום שחלקם הגדול מאזור ירושלים לא יכלו להשתתף, הן בשל נזקי הסופה והן עקב כך שחלקם רק שבו ביום הנוכחי למשרד לאחר מספר ימי היעדרות. ואחרים שמלמדים ביום הנוכחי ויצטרפו במפגש הבא.
- המסמך עדכון ישלח לכל המשתתפים וכן המסמכים הנלווים והמשימות המשותפות.

מהלך הדיון

הצגת תמונת מצב של מחקר, ידע ומדידה – בישראל ובעולם 2013- פרופ' ליאת קוליק, ליאורה ארנון

• בתחום המחקר:

- בעולם בעשור האחרון מספר המחקרים שפורסמו בנושא ההתנדבות הכפיל את עצמו ביחס למחקרים שנערכו בעשור הקודם כ-122 פרסומים, בשנה במוצע.
- בישראל, הפרסומים האקדמיים: מאמרים מחקריים, דוחות מחקר ועבודות MA ודוקטורט, במוצע 17 פרסומים בשנה, הנתונים מהעשור האחרון.
- הוצגו **תחומי המחקר המרכזיים** - מנקודת ראות של מיקרו בתהליך ההתנדבות של הפרט המתנדב: הכניסה להתנדבות, תהליך ההתנדבות ותוצאות ההתנדבות. המחקרים מגיעים ממגוון של פרספקטיבות: הפסיכולוגית והכלכלית.
- בתחום תוצאות ההתנדבות: חוקרים בתחום מתמקדים כיום לא רק בהשפעת ההתנדבות על המוטבים, אלא גם על השפעת ההתנדבות על המתנדב עצמו, הן מהפרספקטיבה הפסיכולוגית, מהפרספקטיבה של העבודה הסוציאלית והן מהפרספקטיבה הגרונטולוגית (הארכת תוחלת חיים, השפעות בריאותיות פיזיות ונפשיות).

דיון משתתפי הפורום:

- בתחום המחקר יש לעודד מחקר אחיד וקבוע שיאפשר התאמת המחקרים לאורך זמן.

- יש ליצור המשכיות ורצף במחקרים ולגוון בשאלות המחקר
- חשיבות המחקר חשובה מאוד לעשייה ולהתקדמות העשייה והמידע בתחום.
- ישנה חשיבות רבה בבניית "דור עתיד" של חוקרים בישראל, שיראו בנושא ההתנדבות כתחום מחקר מרכזי.

• בתחום הידע:

- תחום ההתנדבות ותחום ניהול ההתנדבות בשנים האחרונות, הולך ומתפתח עולם ידע נרחב, הנשען על פרקטיקות של ניהול המשאב האנושי והתאמתן לעולם ההתנדבות. במסגרת זו, נכתבו לא מעט מאמרים, כלים פרקטיים, ספרים וכיו"ב העוסקים בהתנדבות ובניהולה.
- הידע אינו מאוגם באופן מסודר ומרוכז והרבה ממנו נמצא בידי הארגונים שפיתחו אותו. במקביל, גם הידע האקדמי הקיים וגם הכלים שפותחו לאורך השנים אינם מרוכזים ומונגשים לציבור הרחב. ישנם מספר מאגרי מידע מפוזרים וקיים קושי לאתר את החומרים..
- חלק גדול מחכמת השדה, אינה עוברת תהליכי המשגה ותיעוד. חלק מן הקושי בתחום זה נובע מהעדר פרקטיקות מובנות לפיתוח ידע חדש בתחום ההתנדבות ומהעדר כוח אדם ייעודי לנושא.

דיון משתפי הפורום:

- עלתה הסוגיה כי קיים קושי להמשיג ולהעריך את עבודתם של מתנדבים, שמוגדר כתחום "רך", איכותי ולא כמותי.
- קיימת רתיעה וקושי של אנשי השדה לעסוק בכתיבה ובהמשגה.
- השטח ממעט לכתוב, המידע והידע נותר בגדר תורה שבעל פה, או בתוך הארגון ככלי לשימוש פנימי.
- חשוב לכבד ושמר את הכבוד "לתורה שבעל פה", שלא צריך לכתוב הכל.
- יש חשיבות להמשיג ולתעד, לאפשר המשכיות ומעבר של הידע הלאה
- ידע הוא נושא רחב, על הפורום להגדיר איזה סוג של ידע אנחנו מעודדים, ובאילו דרכים לעודד אותו.

• בתחום המדידה:

- תחום המדידה הוא תחום מורכב ונושא שעוסקים בו בעולם כולו, נתון לדיונים וויכוחים רבים בקרב אנשי הערכה ומדידה ואנשי אקדמיה. המדידה מועילה ונכונה הן למקבלי ההחלטות, הן לארגונים המפעילים מתנדבים והן למתנדבים ולציבור הרחב. היא מאפשרת אמת מידה השוואתית, זיהוי מגמות ושינוי מפת ההתנדבות בהתאם, כמו גם הובלת מדיניות והקצאת משאבים בהתאם לנתונים.
- מה מודדים? היקפי פעילות, אימפקט-השפעה על המוטבים, על המתנדב ועל הקהילה- יש חשיבה בעולם איך למדוד בצורה אפקטיבית את התחום הזה. בנוסף, קיימת מדידה של האפקטיביות של תהליכי ניהול ההתנדבות, ומדידה של תרגום הכלכלי של ערך ההתנדבות במושגים של ROI.
- בלמ"ס החקר החברתי מצא שמתוך ה-18.8% שמתנדבים -12% בחברה אזרחית לא פורמאלית ורק ה-6% בהתנדבות פורמאלית. (כך שניתן לומר שהשתתפות אזרחית נכללת במדידה).
- בכל הנוגע לקשיים במדידה, ובנוגע להשוואות בינלאומיות במדידה- קיים קושי לקיים השוואות אלה, אם אין מדד אחיד על פיו מודדים. ברגע שבכל מדינה מודדים אחרת, שואלים שאלות אחרות, משתמשים בשיטות מחקר שונות, נוצרים פערים. גם בתוך ישראל קיימים פערים בין הגורמים השונים

שמודדים התנדבות.

- האו"ם פיתח מדריך שמטרתו לייצר מדד בינלאומי השוואתי - הם מגדירים מי הגורם שאמור לשאול את השאלות, כיצד יש לשאול אותן. במקביל, בבריטניה עורכים כיום מחקר אורך עם בני נוער, שהחל לפני כ-5 שנים הבוחן איך תשפיע ההתנדבות שלהם כבני נוער על עתידם האקדמי, התעסוקתי, והחברתי.

דיון משתתפי הפורום:

- חשוב לבחון עם הלמ"ס את הסקר החברתי והתאמתו למגמות השונות בהתנדבות.
- חשוב לפתח מדידה עקבית, ברת השוואה משנה לשנה וברת השוואה לסטנדרטים הבינלאומיים שמתבססת על שאלות אחידות.
- עם זאת, חשוב שהמדידה לא רק תהיה אחידה וברת השוואה בינלאומית, אלא גם שתבטא את הייחוד של החברה הישראלית הרב-תרבותית בה מגזרים שונים מגדירים התנדבות בצורה שונה.
- כיום המגמה היא לשלב בין מדידת האימפקט למדידת ה-ROI, מה שמכנים SROI. בעיקר בגלל קיומן של קרנות הון סיכוי לעולם החברתי, שדורשות לדעת תוצרים מדידים של ההשקעה.
- כיום נהוג גם למדוד את ההשלכות הכלכליות האחרות של ההתנדבות, למשל: אם ההתנדבות תורמת לבריאות, האם כשאנשים מתנדבים- נחסכות למדינה הוצאות על בריאות.
- באוסטרליה, למשל, קיימו כנס לרופאי המשפחה, חשפו אותם למחקרים על התרומה של ההתנדבות לבריאות וכתוצאה מזה, רופאי המשפחה כיום ממליצים על יציאה להתנדבות, כחלק מרפואה מונעת למטופלים שלהם (לצד תזונה ופעילות גופנית).
- חשוב גם לבחון האם המדידה עוסקת רק בהתנדבות, או גם בהשתתפות חברתית. עד היום חלקים גדולים מסגנונות ההתנדבות לא נכללו בסקרים. למשל: הפעילים בשכונות. הם מוגדרים פעילים ולא מתנדבים- האם הם נכנסים לסטטיסטיקה?
- נשאלה השאלה האם ההגדרה למונח התנדבות היא פתוחה לדיון, הובהר כי אנחנו מחויבים להגדרת ההתנדבות שהוגדרה על ידי מייסדי המיזם, ההגדרה נמצאת בחוברת הפורום בעמוד 22 והיא ההגדרה על פיה יפעל המיזם כולו.

חלק ב' – דיון בגבולות הגזרה של הפורום- מה רוצים להשיג יחד ותהליכי עבודה מתוכננים:

- הוצגה מטרת העל של הפורום כפי שנקבעה בתת הועדה של השולחנות העגולים בנושא התנדבות.
- הובהר כי תפקיד הפורום להתוות דרכי פעולה בכל אחד מן התחומים.
- חברי הפורום נתבקשו לכתוב צרכים העולים מהתחומים השונים, בהתבסס על הסקירה שהוצגה ובהתייחס למהלך שהתקיים ביום החשיבה בנושא המיזם, התוצרים הם:

בסוגיית המחקר:

- עידוד חוקרים (MA, PHD ומרצים) לחקור את תחומי ההתנדבות באמצעות מלגות I-grants
- פיתוח ועידוד המחקר, העמדת דור צעיר של חוקרים

- הקצאת משאבים ותמריצים לעידוד מחקר בתחום ההתנדבות
- הרחבת העוסקים במדידה ומחקר בכל הצורות (בין היתר אקדמית)
- עידוד המחקר באקדמיה באמצעות מלגות ו/או בדרכים נוספות
- עידוד המחקר כתוצאה מחסך ועוני של מחקרים
- קידום שיח בנוגע לנושאי מחקר אפשריים ותעדוף נושאים בחשיבות לאומית

בתחום המדידה:

- **פיתוח כלים:**
 - ארגזי כלים מגוונים מותאמי צרכים
 - פיתוח כלים למדידת איכות ההתנדבות והשפעתה
 - פיתוח כלים למדידה לשימוש המגזר השלישי (יצירת אחדות ואפשרות להשוואתיות והגדרת סטנדרטים)
 - כלים למדידת האפקטיביות של ניהול ההתנדבות
 - הגדרות אופרציונליות ומדידות להצלחה

• **מדד סטנדרטי:**

- צורך בבניית מדד בר-השוואה פנימי ובינלאומי.
- יצירת סטנדרטים למדידת ההתנדבות (הגדרת השאלה)
- קביעת סטנדרטים אחידים ומוסכמים למדידת ארבעת תחומי ההתנדבות בארץ
- סטנדרטיזציה של המדידה
- יצירת מדד בר יכולת השוואה בינלאומית
- פיתוח מדד רגיש תרבותית המתכתב עם מדדים בעולם

• **אחר:**

- הגדרות אופרציונליות ומדידות להצלחה
- גוף מדידה לאומי (מומלץ הלמ"ס)

בתחום הידע:

- **איגום, ניהול והנגשת ידע קיים:**
 - איגום והנגשת הידע הקיים שכבר נכתב

- יצירת מאגר ידע מקיף לשימוש כל המגזרים והאוכלוסיות בישראל בכלל
- פיתוח מרכז ידע
- מנגנון לשליפת ידע קבוע ושיטתי ברוח "רשת חברתית"
- איגום מקיף של כל הספרות, אקדמית ולא אקדמית בשנים האחרונות (מאז 1990) והעברתה למאגר נגיש
- יצירת תשתית ידע המאגדת מחקרים, כלי מדידה בנושא ההתנדבות
- פיתוח מודלים לתעוד ההתנדבות
- תיעוד ידע "גנרי" מהעולם בתחום ולרכזו במרכז אחד.
- פיתוח תהליכי הפצת ידע לקהלים רלוונטיים
- יצירת ערוץ להעברת הידע מהשדה לאקדמיה וחזרה (השדה צריך להכיר את מחקרי האקדמיה ולהפך).

● **עידוד ותמיכה בתהליכי פיתוח ידע חדש:**

- פיתוח כלים ופרקטיקות לפיתוח ולהמשגת ידע
- הקצאת משאבים לארגונים לפיתוח מנהלי הדרכה והכשרה
- קידום פלטפורמות ללמידת עמיתים העוסקים בפיתוח ידע
- הענקת ידע לעמותות ולארגונים בכל הנוגע למדידה, מוטבים, השפעה, התנדבות וכו"ב

המשך הדיון:

- הוצג מתווה המפגשים והציפיות מהמשתתפים, הוצגו התאריכים למפגשים הקרובים- כאשר לאחר המפגש השני תעשה חלוקה לוועדות משנה והמפגש השלישי והרביעי יוקדשו להצגת התוצרים של הדיונים בוועדות המשנה המטרה היא עד סוף אפריל להגיע לתכנית אסטרטגית, לא לתכנית עבודה.
- חברי/ות הפורום ביקשו לשנות את חלוקת הזמנים שהוצגה בין השקעת הזמן למחקר ידע ומדידה.
- יש לשים דגש על כך שתהליכי המדידה והידע ישרתו גם את העמותות ואת השטח ויותאמו לצרכינו.

משימה לחברי/ות הפורום:

- לקראת המפגש הבא נודה לכם אם תעברו על רשימת הצרכים שתשלח אליכם במייל (ותעובה על ידי משתתפי הפורום שאינם נוכחים היום) ונבקש מכם על בסיס צרכים אלה לנסח/י שתי מטרות אופרטיביות לכל אחד מן התחומים של הפורום, שיספקו מענה לצרכים אלה וכן לנסח מה עשויה להיות תרומתך האופרטיבית לקידום מטרה זו ולפורום בכלל.
- את המפגש סגרה הפרופ' קוליק, באמירת תודה למשתתפי הפורום על השקעתם ומעורבותם בשיח.

לסיכום - תוצרי המפגש:

- א. הכרות בין המשתתפים/ות ותיאום ציפיות.
- ב. הצגת תמונת מצב וסקירה ויצירת שפה אחידה בנוגע למונחי הפורום.
- ג. איתור צרכים שיטתי לכל אחד מהנושאים.
- ד. התקבלה החלטה על חלוקת הפורום ל-3 וועדות מישנה, שכל ועדה תדון באחד הנושאים, הצוות יציג לדיון הפורום הצעה מוסכמת לנושא.
- ה. הבנת מתווה הפעולה לחצי השנה הקרובה
- ו. חלוקת משימה למפגש הבא.

תאריכי המפגשים הבאים שנקבעו:

27.1.14

19.2.14

23.3.14

24.4.14